

Jiroušková, Martina

Encyklopedický průvodce po západoslovanských literaturách v letech 1890-1990

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 3, pp. 52-53

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117392>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Po úvodním slově editorky následuje druhý oddíl, který se zabývá rozdvojením, schizoidností. Zde mimo jiné zaujme studie Kajetana Mojsaka (Białystok) o tvorbě F. Kafky a Tomasz Swobody (Gdańsk) o Jorisi Karlu Huysmansovi. V druhém oddíle se klade otázka po vztahu umění a života („sztuka czy życie“) a pravdě života a literatury (mj. Z. Kopeć, M. Rabizo-Birek). Oddíl *Člověk na cestě mezi hodnotami* je reprezentován hned dvěma pododdíly: *Mezi sacrem a profanem* je téma již značně obehrané: nicméně najdeme tu dvě pěkné studie o Czesławu Miłoszovi. Druhý se týká rozporu mezi životem a smrtí a jeho „hrdinou“ je Tadeusz Różewicz, jehož jméno se tu objevuje ve třech studiích. Pátý oddíl o ženách ve sféře hodnoty, který reprezentují dva pododdíly (*Postavy žen v literatuře* a *Ženy-autorky*) je střízlivým výkladem tématu a je daleko od feministického fundamentalismu, který přináší jen málo vskutku objevného. Závěrečný oddíl i dilematech hodnocení obsahuje mj. fundovanou studii Piotra Śliwińskiego (Poznaň) o umění a kýči a Artura Pastuszka (Zielona Góra) o hranicích umění a života.

Jsou to sice témata mnohokrát probíraná včera i dnes, ale studie působí ve svém celku svěže a hlavně „mají tah na branku“, jsou dravé a nabitě problémy, literaturou primární i sekundární a živými reflexemi. Jen zamrzí, že tu nejsou ani všechny kontexty, které se týkají Polska – prostě jedni Poláci jako by nevěděli o druhých. To ovšem již odněkud známe. V Polsku se to děje dokonce i v tak „polské“ oblasti, jakou je genologie, v jiných zemích neméně, ale u Poláků to mrzí víc, protože tam většinou vznikají opravdové hodnoty.

Ivo Pospíšil

Encyklopedický průvodce po západoslovanských literaturách v letech 1890-1990

Dvoudílný encyklopedický průvodce po západoslovanských literaturách (lužické, slovenské a české) – *Literatury zachodniosłowiańskie czasu przełomów 1890-1990* (Katowice 1994, 1999) vznikl úsilím slavistů z celého Polska, především univerzit z Varšavy, Krakova, Katovic, Wrocławu, Poznaň a Lodži za spolupráce s předními polskými tlumočníky a estetiky. Slavisté pracovali pod vedením prof. dr. hab. Haliny Janaszek-Ivaničkové (Ústav slovanských literatur a komparatistiky nejdejšího Institutu slavistiky Polské akademie věd). Halina Janaszek-Ivaničková je také autorkou úvodu, ve kterém popisuje historii vzniku tohoto encyklopedického průvodce. Práce byla ukončena již v roce 1991, k publikaci prvního dílu však, ne vinou autorů, došlo až v roce 1994 a druhého dílu v roce 1999. Konečná verze rukopisu je zaštitěna Slezskou univerzitou.

V této publikaci je celkem okolo 750 hesel, z toho v 1. díle 80 hesel z literatury lužické a 270 hesel z literatury slovenské a v 2. díle 400 hesel z literatury české. Výběr hesel podléhal významu zkoumaného objektu v literárním odkazu dané literatury, zároveň však se přihlíželo i k jeho odrazu v polské literatuře. Objevují se i díla a autoři ne příliš významní pro zkoumané literatury, jestliže významně zasáhli do vývoje literatury polské. Literatura pro děti a mládež je věnována menší pozornost kvůli jejímu velkému rozsahu. Přesto ve všech třech národních literaturách najdeme heslo dětská literatura, stejně jako významné autory z oblasti dětské literatury. Kromě hesel autorských, která tvoří asi dvě třetiny z celkového počtu, jsou uvedena i hesla významných děl (z české literatury např. *Postřižiny* Bohumila Hrabala, *Válka s mloky* od Karla Čapka, *Koncert na ostrově* Jaroslava Sei-

ferta ad.) či postav jednotlivých literatur (z české literatury např. postava Švejka, ze slovenské Jánošíka), dále literárních a kulturních časopisů, skupin a institucí (často divadel), typických či novátorských žánrů v dané literatuře nebo hesla charakterizující významné umělecké směry.

Průvodce je podle slov Haliny Janaszek-Ivaničkové určen nejen slavistům a filologům, ale i široké odborné veřejnosti – např. redaktorům, studentům apod. Autoři si vybrali období mezi lety 1890-1990 záměrně. Považují je za zlomové z hlediska vývoje středoevropské literatury, jedná se o období po obrození literatur a jejich začleňování do evropské literární konkurence spjaté s nástupem moderny. Při charakteristice jednotlivých směrů typických pro evropské prostředí vnášejí autoři hesel možnost komparace zmiňovaných národních literatur. Obecnější seznámení s jednotlivými literaturami je možno nalézt v zařazených heslech literatura lužická, slovenská, česká.

Práce polské slavistiky je na velmi dobré úrovni, slovníková hesla jsou podrobná a často obsahují zajímavé detaily. Oproti českým slovníkům či obdobně koncipovaným literárněvědným pracím věnujícím se české literatuře bychom mohli upozornit na jisté nepřesnosti, které však zřejmě souvisejí s tím, že autoři polské encyklopedie nejsou v denním kontaktu s naší kulturou. U některých hesel se objevuje výběr primární i sekundární literatury vztahující se k autorovi nebo k tématu hesla odlišně, než by mohl český čtenář znaly oboru očekávat.

V průvodci mohou být postrádána i některá hesla autorů, kteří významnou měrou zasáhli do českého literárního odkazu, i když sami psali německy. Jedná se především o texty Franze Kafky, Franze Werfla, Roberta Musila, Gustava Meyrinka, Maxe Broda ad. Obdobně i český exil po první i druhé světové válce, jehož hesla v průvodci najdeme, by mohl být případně ještě více zmapován. U exilové literatury se v textu hesel pouze výjimečně objevuje datace prvního vydání knihy v Čechách. Tyto nepřesnosti pravděpodobně souvisejí s dobou a průběhem vzniku polského průvodce.

Přes naznačené výtky je tato publikace velmi záslužným činem, čímž především polským uživatelům poskytuje dostatečný přehled o české, slovenské i lužické literatuře daného období, a dává podněty k dalšímu podrobnějšímu studiu a bádání.

Martina Jiroušková

Pasternakova Čechie

Инов, И.: Поэтическая Чехия Бориса Пастернака. Ústav slovansko-germánských studií UJEP v Ústí nad Labem a Katedra slavistiky Univerzity Hradec Králové, Ústí nad Labem - Hradec Králové 2003.

Nedávno nečekaně zesnulý ruský bohémista Igor Inov, vlastně Ivanov (1930-2003) bydlel v Petrohradě u Černé říčky, kde proběhl osudový souboj Alexandra Puškina. Jeho život nebyl jednoduchý, ale jeho plodná práce na poli zprostředkování české literatury ruskému čtenáři jako by nikdy nekončila. V 50. letech připravil pro sovětskou antologii překlady J. Kollára, J. K. Tyla, K. J. Erbeny, K. H. Máchy, K. Havlíčka Borovského, V. Háalky apod., později i moderní poezii (Nezval, Seifert, Halas, Holan, Holub, Šotola aj.). Inov je také autorem první ruské monografie o *Osvobozeném divadle* (1971 – celý náklad